

Elinga, Pieter Janssens

GEBOREN IN 1623 TE BRUGGE (ALDUS BRIÈRE-MISME I)

Wordt in 1653 als schilder in Rotterdam vermeld, in 1653, 1657 en 1662 in Amsterdam als schilder en muzikant; in 1682 was zijn vrouw daar weduwe (Bredius, blz. 1767-1772 en A. Bredius, in *Oud-Holland* 38, 1920 blz. 180). Pas sinds Hofstede de Groot's artikel van 1891 kent men enkele schilderijen van zijn hand: interieurs en stillevens.

Lit.: C. Hofstede de Groot, 'De schilder Janssens, een navolger van Pieter de Hooch', in *Oud-Holland* 9, 1891, blz. 266-296. / A. Bredius, 'De schilder Pieter Janssens Elinga', in *Oud-Holland* 27, 1909, blz. 232-235. / BREDIUS, blz. 1767-1772. / C. Hofstede de Groot, in: THIEME-BECKER XVIII, 1925, blz. 418 e.v. / Cl. Brière-Misme, 'A Dutch Intimist Pieter Janssens Elinga', in *Gazette des Beaux-Arts* 31, 1947, I: blz. 89-102, II: blz. 151-164; 32, 1947, III: blz. 159-176; 33, 1948, IV: blz. 347-366. / E. Plietzsch, *Holländische und Flämische Maler des XVII. Jahrhunderts*, Leipzig, 1960, blz. 68 e.v.

55 Stilleven Zie kleurafb. blz. 94

Inv.nr. 44-1946

Paneel, 43 x 33 cm.

Toest.: goed, kruik bijgewerkt

Verso: met zwarte verf: '84'

Herk.: Verz. W. Krause, Berlijn, 1863 (Parthey). / In 1909 in de verz. (blijkens Bredius 1909 en cat.tent. 1909).

Lit.: *M. Schasler, *Berlin's Kunstschatze*, Berlijn, 1856, blz. 381, nr. 19 (opgave Brière-Misme). / G. Parthey, *Deutscher Bildersaal*, 1, Berlijn, 1863, blz. 640, nr. 1. / Bredius, op.cit., 1909. / W. Martin, 'Tentoonstelling van stilleven in den Rotterdamschen Kunstkring', in *Bulletin van den Nederlandschen*

Oudheidkundigen Bond, II, november 1909, blz. 149-150 met afb. / MED. 1922, blz. 32. / KNUTTEL 1926, blz. 20, 40 nr. 30. / N.A. Vroom, *De schilders van het monochrome banketje*, Amsterdam, 1945, blz. 175, afb. 158, blz. 214, nr. 218. / Brière-Misme, op.cit. II, blz. 152, afb. 1. / MARTIN 1950, blz. 113, afb. 311. / DE WIT, blz. 19. / VAN HASSELT 1965. / BOL 1969, blz. 80. / BERGEN

Tent.: Den Haag, 1909, nr. 114f2. / Rotterdam, 1909, nr. 21, met uitvoerige bes.

Door Mevr. Brière-Misme overtuigend geïdentificeerd met het schilderij dat Parthey in 1863 in de verz. Krause vermeldt: *'Pieter Janssens. Irdener Krug, Thonpfeife und silberne Tabaksdose. Bezeichnet.'* Bredius publiceerde het in 1909 als een *'P. Janssens E.'* gesigneerd, nieuw ontdekt werk van de meester en merkte op dat op de kan het wapen van Amsterdam is afgebeeld. Hij vermeldde voorts dat in een Amsterdamse inventaris van 1661 een vanitas van *'Pit. Janssens Elinga'* voorkwam. De signatuur wordt eveneens vermeld in cat.tent. Rotterdam 1909 (en door Martin), maar niet in cat.tent. Den Haag uit hetzelfde jaar. In het exemplaar op het R.K.D. van deze laatste catalogus staat echter in de kantlijn de handtekening (door Frits Lugt?) nagetekend. Sindsdien bleef het stuk t/m De Wit en Martin 1950 als *'gem.'* bekend staan. Mej. Van Hasselt trof echter geen signatuur meer aan. Ik heb er evenmin enig spoor van gevonden. Behalve het onze zijn er nog enkele stilleventjes van Elinga bewaard, waarvan men opgeeft dat ze gesigneerd zijn.¹

Het kan verbazend lijken dat ons superieur geschilderde cat. nr. 55 van dezelfde hand is als het in vergelijking primitief aandoende cat. nr. 54. Men bedenke dat nr. 55 een stilleven is en nr. 54 een weergave van een figuur in interieur. Ook andere meesters die in hun stillevens virtuozen waren, maakten daarnaast onhandig getekende interieurstukken.²

Cat.nr. 55 is een zgn. 'Toebakje'. Men komt het in ongeveer dezelfde vorm tegen bij diverse Hollandse schilders na ca. 1650 (een voorloper uit 1628 is cat.nr. 67). Iets uit het midden domineert een witte drankkan. Laag er omheen op de tafel bevinden zich een vuurpot en rookgerei (op ons stuk o.a. een fraai bewerkte metalen tabaksdoos).³ Eén of meer scheef geplaatste Goudse pijpen vormen diagonale accenten. Martin, Vroom, Brière-Misme en Bol werden allen bij ons stuk aan Jan van de Velde III herinnerd (zie over hem bij cat.nr. 173). Vroom ziet voorts invloed van W. Kalf en beeldt een reeks verwante 'toebakjes' van andere meesters af.⁴